

Andrzej Krzyszowski, Wiktor Kudra

Otorowo, st. 66, gm. Szamotuły, woj.
poznańskie, AZP 49-23/113

Informator Archeologiczny : badania 29, 21-23

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

lub owalnego zaciemnienia, tworzonego przez występującą poniżej oraniny warstwę czarnobrunatną.

Oba groby — poza dość dobrze zachowanymi szczątkami kostnymi — zawierały ruchomy materiał zabytkowy: paciorki z muszli i „fajansu” oraz kófecko z drutu miedzianego. Natomiast w warstwie czarnobrunatnej znaleziono tylko pojedyncze, drobne ułamki ceramiki oraz odłupek krzemienny.

Dotychczasowa wstępna analiza rezultatów przeprowadzonych badań pozwala uznać stanowisko 17 w Łukawie Kościelnej za cmentarzysko szkieletowe, związane z wczesnym okresem epoki brązu, z kulturą mierzanowicką. Trudno natomiast obecnie — na podstawie jedynie wycinkowych danych — określić bliżej charakter warstwy czarnobrunatnej; nie można wykluczyć, że tworzyła ona jakiś rodzaj nasypu ponad grobami. Niemniej jej obecność i usytuowanie wydaje się jednym z bardziej interesujących zjawisk.

Masowe występowanie na powierzchni pól kości ludzkich oraz ruchomego materiału zabytkowego świadczy o znacznym stopniu zniszczenia stanowiska, zaś ich ilość, charakter i rozległość zajmowanej przez nie powierzchni wskazują na jego bez wątpienia dużą wartość naukową. Z tych też względów niezmiernie pożądane byłoby jak najszybsze podjęcie dalszych prac badawczych i zabezpieczających.

Mirkowice, st. 33, gm. Mieścisko, woj. poznańskie — patrz: paleolit i mezolit

Myszki, st. 37, gm. Kiszkowo, woj. poznańskie — patrz: młodszy okres przedrzymski — okres wpływów rzymskich

**Niedźwiada, st. 34
gm. Ropczyce, woj. rzeszowskie
AZP 104-71/40**

Muzeum Okręgowe w Rzeszowie

Badania prowadził mgr Piotr Mitura. Finansowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Pierwszy sezon badań. Pracownia siekier kultury ceramiki sznurowej?

Badania miały charakter sondażowo-ratowniczy. Stanowisko zlokalizowane jest na łagodnym łożysku cypla i zajmuje powierzchnię ok. 3 arów. Założono jeden wykop o powierzchni 13 m² w miejscu największego skupiska zabytków krzemiennych na powierzchni. Odkryto ok. 1600 zabytków krzemiennych, wykonanych w 95% z krzemienia świeciechowskiego. Zdecydowana większość pochodzi z produkcji siekier czworościennych (w tym formy techniczne). Na podstawie pozyskanego materiału można sądzić, że siekiery docierały w postaci półwytworów, które na stanowisku poddawano obróbce końcowej.

Badania będą kontynuowane.

**Otorowo, st. 66
gm. Szamotuły, woj. poznańskie
AZP 49-23/113**

Pracownie Konserwacji Zabytków
Spółka z o. o. Ośrodek Naukowo-Konserwatorski w Poznaniu

Badania prowadził mgr Andrzej Krzyszowski (autor sprawozdania) przy współpracy dokumentalisty Wiktora Kudry. Finansowane przez EuRoPol Gaz SA w Warszawie. Pierwszy sezon badań. Osada kultury ceramiki wstęgowej rytej, osada kultury pucharów lejkowatych, osada kultury amfor kulistych, cmentarzysko kultury łużyckiej, osada

kultury pomorskiej, osada kultury wielbarskiej i osada z okresu wczesnego średniowiecza.

Badania wykopaliskowe podjęto w związku z planowaną w tym miejscu budową odcinka projektowanej trasy gazociągu tranzytowego z Rosji do Europy Zachodniej. Założono 2 wykopy badawcze: WI/95 — 155 x 13 m i WII/95 — 60 x 13 m, o łącznej powierzchni 2795 m².

Na podstawie wstępnej klasyfikacji materiału źródłowego (3578 fragm. ceramiki, 57 przedmiotów krzemienych, 217 grudek polepy, 1053 fragm. kości, pakiet przepalonych kości ludzkich, 3 przedmioty kamienne — gładziki, szydło kościane i nieokreślony przedmiot żelazny) w zakresie funkcji i chronologii, odkryto na omawianym stanowisku następujące jednostki kulturowe:

1. Osada ludności kultury ceramiki wstęgowej rytej — do której zakwalifikowano 10 obiektów nieruchomych (6 jam, 3 paleniska, dołek postłupowy), a także dość liczny zbiór ceramiki naczyniowej (325 fragm.) pochodzącej wyłącznie z obiektów, której znaczna część jest ornamentowana tzw. młodszym ornamentem nutowym. Źródła tej kultury uzupełniają wyroby krzemienne (42 szt.), wykonane w większości z surowca czekoladowego, pośród których zanotowano także narzędzia (głównie drapacze). Pozostałości kulturowe z tego horyzontu czasowego, które można wstępnie datować na fazę późnoklasyczną w schemacie rozwojowym tej kultury, wystąpiły prawie wyłącznie w obrębie wykopu WII/95 (9 obiektów) i tylko pojedynczo w wykopie WI/95. Jak się wydaje, stanowią one północną peryferię osady. Należy podkreślić, że jak dotąd jest to dość rzadki przypadek stałego osadnictwa z tego okresu w północno-zachodniej Wielkopolsce, gdyż z reguły przedstawiciele tej kultury lokowali swe osady w tej strefie Niżu głównie na czarnoziemach. Osada w Otorowie stanowi niewątpliwie punkt etapowy w dalszej wędrówce tej ludności na tereny Kujaw lub Pyrzyc, względnie przykład sezonowej? penetracji z tamtych terenów.

2. Osada ludności kultury pucharów lejkwatych — która jest reprezentowana przez 3 obiekty nieruchome (półziemiankę, jamę i piec) oraz wydobyty z nich liczny materiał ceramiczny (339 fragm.), charakterystyczny dla fazy późnowiroteckiej tej kultury.

3. Osada ludności kultury amfor kulistych — wyodrębniona na podstawie zawartości kulturowej jedyne go obiektu nieruchomego z tego okresu, jakim jest ziemianka, w której zarejestrowano 170 fragm. ceramiki, a wśród nich liczne fragm. zdobione odciskami sznura dwu - i trójdzielnego.

4. Cmentarzisko ludności kultury łużyckiej — które reprezentuje jedyne jak na razie grób jamowy, popielnicowy, w obwarowaniu kamiennym, zbudowanym z polnych otoczek i z intencjonalnie łupanych płyt kamiennych. Grób ten (głównie źródła ruchome) zachował się niestety tylko w partii spągowej. Do kultury łużyckiej przyporządkowano go na podstawie reguł obrządku pogrzebowego i materiału ceramicznego (189 szt.).

5. Osada ludności kultury pomorskiej — wyodrębniono 2 ziemianki i prawdopodobnie jamę z tego horyzontu kulturowego. Materiał ruchomy jest dość liczny, ale stanowi go prawie wyłącznie ceramika naczyniowa (ok. 600 fragm.). Obiekty mieszkalne wystąpiły bez czytelnych w podłożu dodatkowych elementów konstrukcyjnych.

6. Osada ludności kultury wielbarskiej z wczesnego okresu wpływów rzymskich (faza B2) — której źródła nieruchome reprezentuje 5 ziemianek, 2 jamy zasobowe, 3 jamy o bliżej nieokreślonym przeznaczeniu i 2 paleniska. Źródła z tego okresu uzupełnia liczny materiał ceramiczny (ponad 1800 szt.), o dość szerokim wyborze naczyń typu zasobowego, a także materiał kostny pochodzenia zwierzęcego (ok. 1000 szt.). Na uwagę zasługuje w tym wypadku forma zabudowy osady, którą można zinterpretować jako prawdopodobną okolnicę. Według aktualnego stanu odkryć, składa się ona z pięciu domostw w typie ziemianek z wewnętrznym ogniskiem i w czterech przypadkach niewielką piwniczką, umiejscowioną pod klepiskiem. Jak się wydaje, pełną zabudowę okolnicy tworzyło pierwotnie ok. 7-8 ziemianek; poza realizowanym wykopem znajdują się jeszcze prawdopodobnie 2-3 domostwa, ułożone na południe od wykopu WI/95.

7. Osada z okresu wczesnego średniowiecza — wydzielono ją na podstawie trzech obiektów nieruchomych (palenisk), w tym w jednym przypadku z ewidentnym następstwem stratyfikacyjnym z ziemianką z okresu kultury pomorskiej. Materiał ceramiczny (116 fragm.) wykonany jest wyłącznie ręcznie, bez użycia koła garncarskiego, i pozbawio-

ny całkowicie ornamentacji — na tej podstawie można go datować na dość wczesne fazy wczesnego średniowiecza: fazę A-B podziału ceramiki wg Z. Hilczerówny, tj. na VI-VII wiek.

Dość bogate osadnictwo pradziejowe i wczesnośredniowieczne na tym stanowisku uchwycono tylko w części, nieodzowne jest więc kontynuowanie badań terenowych.

Robertowo, st. 17, gm. Brudzeń Duży, woj. płockie — patrz: wczesne średniowiecze

Sękowice, st. 7, gm. Gubin, woj. zielonogórskie — patrz: wczesne średniowiecze

Sławica, st. 1, gm. Skoki, woj. poznańskie — patrz: paleolit i mezolit

**Spytkowice, st. 26
gm. loco, woj. bielskie
AZP 103-52/26**

Wojewódzki Konserwator Zabytków
w Bielsku-Białej

Badania prowadził dr S. Dryja, konsultowali prof. dr hab. J. Kruk, P. Valde-Nowak, mgr J. Trąbska i mgr M. Brodzicki (geologia). Uczestniczyli mgr mgr M. Kapica i M. Nawara oraz studenci archeologii. Czwarły sezon badań. Osada neolityczna. Kultura ceramiki wstęgowej rytej, kultura lendzielska.

Stanowisko znajduje się ok. półtora kilometra na wschód od centrum wsi Spytkowice, na terenie przyległym do stawów rybnych Ośrodka Rybackiego w Zatorze. Materiały z powierzchni koncentrują się na niewielkim wyniesieniu o ekspozycji północno-zachodniej, nad doliną Wisły, nieopodal ujścia Skawy.

Wytyczono łącznie 5 wykopów, z których 4 (I, II, III i V/95) przylegały do boków wykopów z lat poprzednich, natomiast wykop IV/95 usytuowano 90 m w kierunku wschodnim od przebadanego obszaru. We wszystkich wykopach zarejestrowano łącznie 7 jam obficie wypełnionych materiałem zabytkowym.

Z jednej z jam (w wykopie V/95) pozyskano w niezwyklej obfitości materiał zabytkowy wiązany z kulturą lendzielską. Jest to pierwszy wyeksplorowany obiekt tej kultury na tym stanowisku; dotąd fragm. ceramiki lendzielskiej znane były jedynie z powierzchni. Z tą kulturą należy też zapewne wiązać uchwycony w wykopie I/95 rowek o przebiegu północny zachód-południowy wschód, przecinający starsze jamy wstęgowe.

Z pozostałych jam w wykopach I, II, III i V/95 pozyskano materiały neolityczne, związane z kulturą ceramiki wstęgowej rytej. Na wyróżnienie zasługują spore fragm. cienkościenne naczyń zdobionych charakterystycznym motywem linii rytej, nawiązujące do „aczkowego” stylu zdobienia. Niezwykle interesująco przedstawia się zebrana kolekcja wyrobów krzemiennych, prezentująca wyroby z wszystkich faz eksploatacji. Na wyróżnienie zasługuje zbiór zdwojonych półtylczaków z wyświeceniem żniwnym, dalsze znaleziska trapezów, a także, nieznanne dotąd z terenu Polski, znaleziska długich, mikrolitycznych przekłuwaczy, przypominających nieco typologicznie ostrza sowerskie. Niemal wszystkie wyroby wykonane są z miejscowego krzemienia, którego wychodnie położone są na drugim brzegu Wisły, w odległości nie przekraczającej 4 km w linii prostej.

W wykopie IV/95 stwierdzono obecność szcątkowo zachowanej warstwy kulturowej oraz uchwycono fragm. bliżej nieokreślonej konstrukcji słupowej. Ubogość materiału (drobne fragm. ceramiki, zaledwie kilka wyrobów krzemiennych) nie pozwala w chwili obecnej na precyzyjniejsze datowanie tego znaleziska.

Planowane jest kontynuowanie prac.